

ФІНАНСУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Соціально-економічний розвиток держави та рівень добробуту громадян значною мірою залежить від рівня та якості освітніх послуг, які надають навчальні заклади. Підтримання якості освіти на високому рівні вимагає відповідного їй фінансування, що є доволі актуальним питанням для України в умовах обмеженості фінансових ресурсів з боку держави.

У даному контексті необхідним кроком є удосконалення механізму бюджетного фінансування освіти та пошук альтернативних джерел фінансування. Система фінансування освіти є потужним інструментом, вона може бути як консервуючою, так і стимулюючою. Система фінансування освіти, яка існує сьогодні в Україні, була, по суті, сформована ще за радянських часів, а в незалежній Україні вона була лише модифікована, проте не більше. Існуюча система безумовно є консервуючою, вона лише дозволяє на певному рівні підтримувати існуючу систему освіти та науки, проте не дозволяє розвивати її.

В Україні існує проблема фінансування освіти загалом. Постійно не вистачає коштів не тільки на розвиток системи освітньої галузі, її інфраструктури, але й на забезпечення функціонування її закладів. Недостатніми є обсяги фінансування навчальних установ, наукових організацій, недосконалими є принципи розподілу і використання виділених коштів, сформованість механізму інвестувань на підготовку кадрів тощо. У державних документах урядового рівня, неодноразово наголошувалося на необхідності розробки нових механізмів фінансування освіти, запровадження багатоваріантних схем інвестувань в освітню галузь, проте проблема залишається невирішеною [1].

Як зазначає незалежний освітній аналітик – консультант Ю. Федорченко, «Коли говорять про економію фінансів за рахунок освіти, то це звучить дико.

Разом з тим не менш дикою є спроба збереження існуючої системи фінансування української освіти та науки, яка прикривається популістським гаслами про захист українських педагогів та науковців. Сьогодні ми маємо говорити не про збільшення чи зменшення відсотку на освіту в державному бюджеті, а про ефективне використання тих коштів, які сьогодні можуть бути виділені на освіту та науку» [2].

В сучасних умовах розвитку економіки фінансування освіти повинно базуватися на поєднанні двох основних підсистем: державного регулювання та ринкового саморегулювання. Підсистема державного регулювання є визначальною, що пояснюється специфікою надання та отримання освітньої послуги. Держава виступає важливим замовником спеціалістів, що, в свою чергу, впливає на формування попиту та пропозиції на ринку праці.

З цього приводу слід відмітити, що фінансове забезпечення закладів та установ освіти – це такий стан їх фінансових ресурсів, за якого спостерігається постійне та стабільне надходження бюджетних коштів, раціональне і ефективне їхнє використання, вміння залучати фінансові ресурси самостійно відповідно до чинного законодавства та сприяння ефективному впливу ендогенних і екзогенних факторів.

Фінансове забезпечення освіти зазнає змін в напрямі все більшої диверсифікації джерел їх фінансування, зменшення державної частки в загальному обсязі фінансових ресурсів освітніх закладів.

З метою ефективного фінансового забезпечення сфери освіти необхідно здійснити ряд заходів, зокрема:

- визначити пріоритети у реалізації фінансової політики підготовки кадрів в Україні з метою забезпечення збалансованого розвитку галузі, досягнення відповідності фінансових ресурсів визначеним повноваженням;
- запровадити нові механізми управління освітою, навчальними закладами; надати більшу самостійність та розширити власні повноваження цих установ, зокрема щодо залучення додаткових фінансових ресурсів для

ефективного функціонування (перші кроки у цьому напрямку вже зроблено відповідно до положень нової редакції Закону України «Про вищу освіту»);

- запровадити проведення моніторингу оцінки бюджетних програм у галузі освіти на предмет їх перспективності, результативності й цільового використання державних коштів;

- вдосконалити механізм планування видатків, розподілу бюджетних призначень, контролю за використанням коштів;

- запровадити бюджетні програми, спрямовані на розвиток, зміцнення матеріально-технічної бази, інноваційний розвиток через фінансову підтримку та інші програми;

- розроблення національної системи оцінювання якості освіти; створення незалежних кваліфікаційних центрів, у т.ч. для підтвердження кваліфікації в європейській системі стандартів;

- розробку й перехід до єдиного стандарту вартості навчання одного учня/студента;

- перехід у фінансуванні навчальних закладів від принципу утримання закладів до принципу формування їх бюджетів, виходячи з кількості учнів та стандарту вартості навчання одного учня/студента;

- розширення списку платних послуг, що надаються навчальними закладами;

- зміна підходів до формування державного замовлення на підготовку фахівців на основі впровадження прогнозу потреб економіки (регіону).

Список використаних джерел:

1. Ілляшенко Т.О., Радіонова І.О. Проблеми та перспективи фінансування освіти і науки в Україні в умовах економічної кризи. *Механізм регулювання економіки*. 2010. № 1. С. 223-228.

2. Федорченко Ю. Про фінансування освіти в Україні. Освітня політика. Портал громадських експериментів. URL: www.education-ua.org.